

Omlegging av snøskuterløype Kallvatnet - Litlumvatnet

Utredning etter forskrift om motorferdsel i
utmark

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver: Rana kommune
 Tittel på rapport: Omlegging av snøskuterløype Kallvatnet - Litlumvatnet
 Oppdragsnavn: Rana kommune Skuterløype konsekvensutredning
 Oppdragsnummer: 641621-05
 Utarbeidet av: Helge Lynghaug
 Oppdragsleder: Åsmund Rajala Strømnes
 Tilgjengelighet: Åpen

Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS
01	26. apr. 2024	Nytt dokument	HL	ÅRS

Forord

Asplan Viak AS har på oppdrag fra Rana kommune utredet omlegging og forlengelse av snøskuterløypa som går over Kallvatnet. Ny trasé skal ende ved Litlumvatnet. Vi takker for samarbeidet.

Mo i Rana, 26.04.2024

Helge Lynghaug

Arealplanlegger/utreder

Åsmund Rajala Strømnes

Kvalitetssikrer

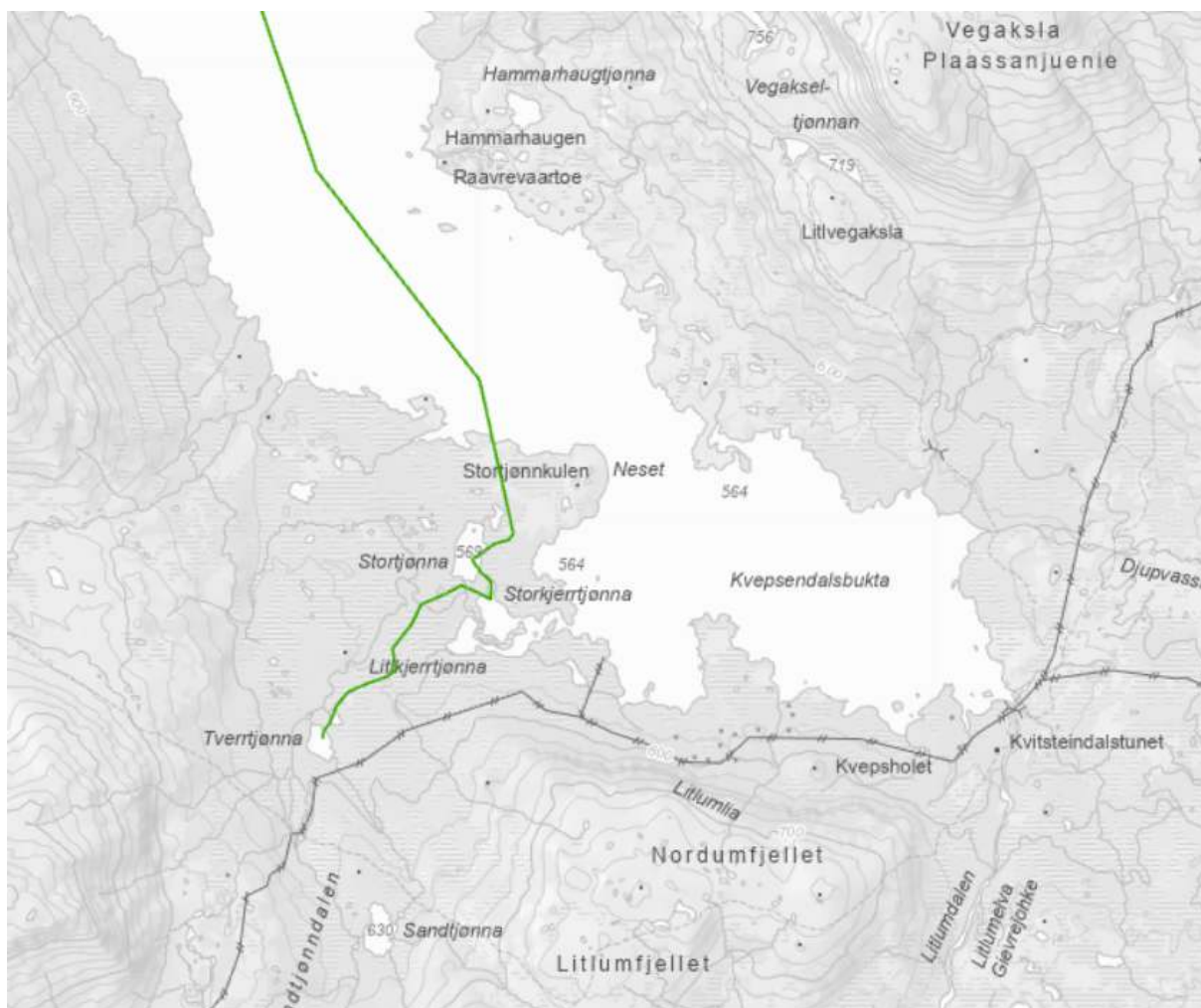
Innholdsfortegnelse

1.	Bakgrunn	4
	1.1. Hensikten med utredningen	4
	1.2. Forslagstiller	5
	1.3. Prosess	7
2.	Planstatus og rammebetingelser	8
	2.1. Overordnede kommunale planer, reguleringsplaner i området og temaplaner	8
	2.2. Statlige retningslinjer/rammer/føringer og regionale planer	8
	2.3. Trafikkgrunnlag	9
3.	Beskrivelse av planområdet, eksisterende forhold	11
	3.1. Beliggenhet og avgrensing av tiltaket.	11
	3.2. Stedets karakter. Dagens arealbruk og tilstøtende arealbruk	12
	3.3. Verneområder	12
	3.4. Reindrift	13
	3.5. Friluftsliv	17
	3.6. Støy	14
	3.7. Landskap, topografi, solforhold og lokalklima	21
	3.8. Kulturminner og kulturmiljø	24
	3.9. Naturverdier	24
	3.10. Risiko og sårbarhet / Sikkerhet	30
4.	Samlet vurdering	33
	4.1. Samlet vurdering, tema etter motorferdsloven:	33
	4.2. Vurdering av øvrige samfunnseffekter:	34
	4.3. Konklusjon	35

1. Bakgrunn

1.1. Hensikten med utredningen

Rana kommune har i kommunestyresak 82/23 den 17.10.2023, vedtatt forslag om omlegging av skuterløype fra Kallvatnet til Litlumvatnet (Litluman). Dagens trasé ender ved Tverrtjønnna. Vedtaket gir føringer for at løypen kun skal holdes åpen mellom 1. mars til 15. april, med unntak av stille uke i påsken (lørdag før palmesøndag til 2. påskedag). Omleggingen medfører behov for vedtak etter forskrift om motorferdsel der det også kreves utredning av definerte interesser.

Figur 1: Dagens løypetrasé. Nordlandsatlas.

1.2. Forslagstiller

Utredningen er utarbeidet på vegne av Rana kommune, som følge av kommunestyrevedtak 82/2023 i møte den 17.10.2023. Rådgiver er Asplan Viak AS.

Kommunestyrets behandling av sak 82/2023 i møte den 17.10.2023:

Vedtak

Etter møte med statskog tirsdag 22.08.23, ble det oppnådd enighet om omlegging av rekreasjonsløype kallvatnet.

Løypa flyttes fra Sandtjønndalen med ny løype slutt ved Litj-uman.

Ny trase skal ligge lengere øst i Kvepsendals bukta før den svinger opp mot Litj-uman.

kriterier for tillatelsen er: løypa fra Kvepsendal bukta åpnes 1. mars og stenger 15. april.

Evaluering av løypa etter endt sesong. Rasting forbudt langs traseen fra landkall Kvepsendals bukta til Litj-uman

Behandling

Oversendelsesforslag til kommunestyret:

Etter møte med statskog tirsdag 22.08.23, ble det oppnådd enighet om omlegging av rekreasjonsløype kallvatnet. Løypa flyttes fra Sandtjønndalen med ny løype slutt ved Litj-uman.

Ny trase skal ligge lengere øst i Kvepsendals bukta før den svinger opp mot Litj-uman.

kriterier for tillatelsen er: løypa fra Kvepsendal bukta åpnes 1. mars og stenger 15. april.

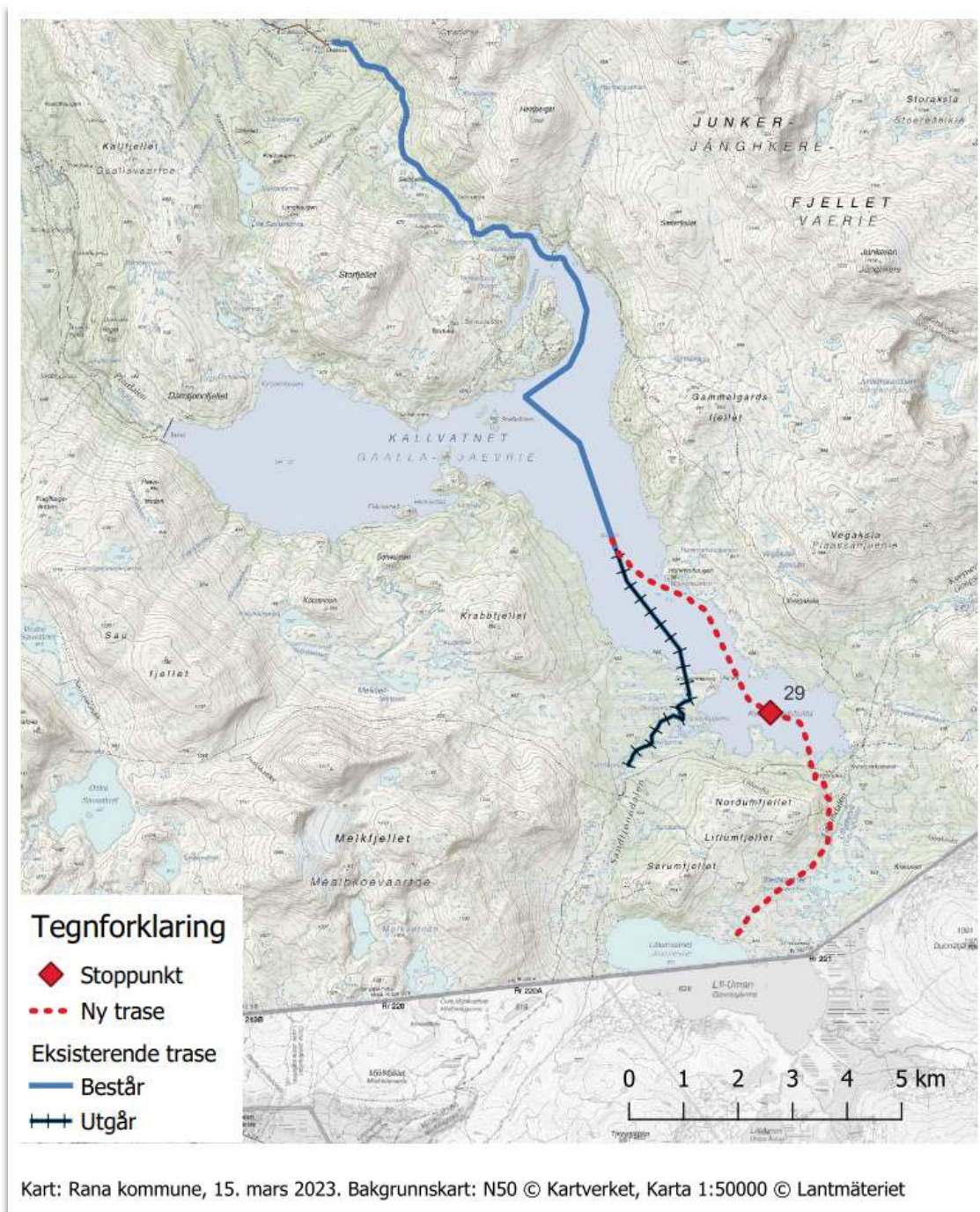
Evaluering av løypa etter endt sesong. Rasting forbudt langs traseen fra landkall Kvepsendals bukta til Litj-uman

Votering:

Oversendelsesforslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

Figur 2: Saksprotokoll fra kommunestyrets behandling

Figur 3: Kart over eksisterende løypetrasé og ny trasé. Utarbeidet av Rana kommune.

1.3. Prosess

Utredningen er utarbeidet i henhold til forskrift om motorferdsel på islagt vann og utmark og etter veiledning gitt på miljødirektoratets nettsider.

Utover de tema som er nevnt i motorferdselforskriften er det gjort en ekstra vurdering rundt drikkevannssikkerhet gjennom ROS, og omleggingens samfunnseffekter er også vurdert.

Utredningen skal gjøres etter bestemmelsene i [§ 4a i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag](#), og skal i hovedsak omfatte disse temaene:

- Verneområder
- Naturverdier
  - Viktige naturtyper
  - Sårbare arter
  - Inngrepsfrie områder
- Reindrift
- Friluftsliv
- Støy
- Sikkerhet
  - Sikringsone for drikkevann
  - Skredfare

Rapporten avsluttes av en samlet vurdering der også samfunnsverdien av tiltaket belyses.

2. Planstatus og rammebetingelser

2.1. Overordnede kommunale planer, reguleringsplaner i området og temaplaner

I Kommuneplanens arealdel er området avsatt til LNFR uten spredt bebyggelse.

Følgende føringer gjelder for området:

- Sikringssone for drikkevann.
- Hensynssone for reindrift
- Hensynssone for friluftsliv

Bestemmelser og retningslinjer gir ingen direkte føringer for snøskuterløyper. Det legges til grunn at man gjennom utredningen belyser omleggingens konsekvenser for drikkevann, reindrift og friluftsliv.

2.2. Statlige retningslinjer/rammer/føringer og regionale planer

Utredningen er utarbeidet i henhold til Miljødirektoratets veileder [«Fastsette snøskuterløyper»](#), etter forskrift om motorferdsel i utmark og på islagt vann. Det vises der videre til andre veiledere, herunder:

- Naturmangfold og planlegging av snøskutertraseer
- Veiledning - støy og planlegging av snøskuterløyper
- Håndbok M98 - 2013: Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder

2.3. Trafikkgrunnlag

På forespørsel om trafikkgrunnlag for den konkrete løypa har Rana kommune svart ut at de ikke har kortsalg for akkurat denne løypa i Kallvatnet. Antall solgte kort i 2023 - for alle tre skuterløypene i kommunen er:

<i>Salg av årskort - 25 stk.</i>
<i>Salg av ukeskort - 18 stk.</i>
<i>Salg av tredagerskort - 26 stk.</i>
<i>Salg av dagskort - 99 stk.</i>

Totalt 168 solgte kort.

De øvrige løypene ligger henholdsvis i Umbukta og i Virvassdalen, og vi vet dermed ikke fordelingen mellom disse. Det er likevel ventet at den mest populære vil være den i Umbukta som kobles mot løypenettet i Sverige og ligger lettere tilgjengelig ved E12.

Figur 4: Bilde fra Kallvatnet

I tillegg opplyses det at det er utstedt 16 dispensasjoner for kjøring for funksjonshemmede i området og at alle fritidsboliger har en skuterdispensasjon. Det er 12 fritidsboliger ved Kvepsendalsbukta i tillegg til DNT-hytta, og ytterligere 4 fritidsboliger ved Litluman. Det antas at det er til sammen ca. 36 dispensasjoner for trafikk i området, men at noe av dette er «dobling», det vil si at en hytteeier også er funksjonshemmet, og dermed har to dispensasjoner.

3. Eksisterende forhold og utredning av omlegging og forlengelse.

3.1. Beliggenhet og avgrensning av tiltaket.

Traséen er tenkt omlagt mellom Kallvatnet og Litlumvatnet. Kallvatnet er startpunktet til Plura, som er en sideelv i Ranavassdraget.

Største delen av løypa vil følge Kallvatnet, og vil være åpen i tidsrommet 1.januar til 1 mai. Fra et punkt på vatnet nord for Stortjønnkulen /Hammarhaugen, tar omlagt løype av fra dagens trasé, og går sørøstover innover Kvepsendalsbukta, der det anlegges stoppunkt.

Landfall skjer ved Kvepshøla, der løypa skal gå vest for høla og inn Litlumdalen. Løypa vil bli plassert 500 meter vest for og ute av syne fra DNTs hytte ved Kvitsteindalstunet. Vest for Bledikvatnet går løypa sørvest til Litlumvatnet. I kommunestyrets vedtak er det rasteforbud mellom Kvepsendalsbukta og Litlumvatnet.

Løypa er planlagt med følgende fartsgrenser: På isen på Kallvatnet er fartsgrensen satt til 70km/t, og fra stoppunkt i Kvepsendalsbukta til Litluman er fartsgrensen planlagt satt til 50 km/t. Generelt er det også reduserte fartsgrenser avhengig av om man kjører med slede (60 km/t) og hvorvidt man har slede med passasjerer (40 km/t).

Området er høyereliggende mellom 500 til 700 meter, hvorav mesteparten vil gå på isen på Kallvatnet. Kallvatnet er regulert med stor reguleringshøyde. Tidvis vil derfor løypa gå på landskapet på innsjøbotnet, avhengig av vannstand. Fra landfall sør i Kvepsendalsbukta vil løypa gå gjennom fjellbjørkeskog, og videre til åpne partier med myrdrag og knauser før den ender opp ved Litlumvatnet (Litluman).

Figur 5: Landskap ved Kallvatnet.

3.2. Stedets karakter. Dagens arealbruk og tilstøtende arealbruk

Kallvatnet er regulert innsjø (564-521 m.o.h.) ifølge Statens kartverk. Høyeste punkt på løypa vil være mellom Bledikvatnet og Litlumvatnet på ca. 660 meter. Litlumvatnet ved endepunktet har en høyde på 630 meter over havet. Litlumvatnet er delt av riksgrensen mellom Norge og Sverige.

Vannskillet mellom det som er del av Ranavassdraget, sideelv Plura, og det som er Umeälv-vassdraget i Sverige, går lengre sørøst for Litlumvatnet, ved Stor-Auron. Litlumvatnet er dermed ikke en del av Umeälvvassdraget, selv om navnet tyder på det motsatte.

Vegetasjonen i området har et fjellpreg, med fjellbjørkeskog, men også bare partier og myrdrag.

3.3. Verneområder

Tiltaket berører ikke verneområder.

3.4. Reindrift

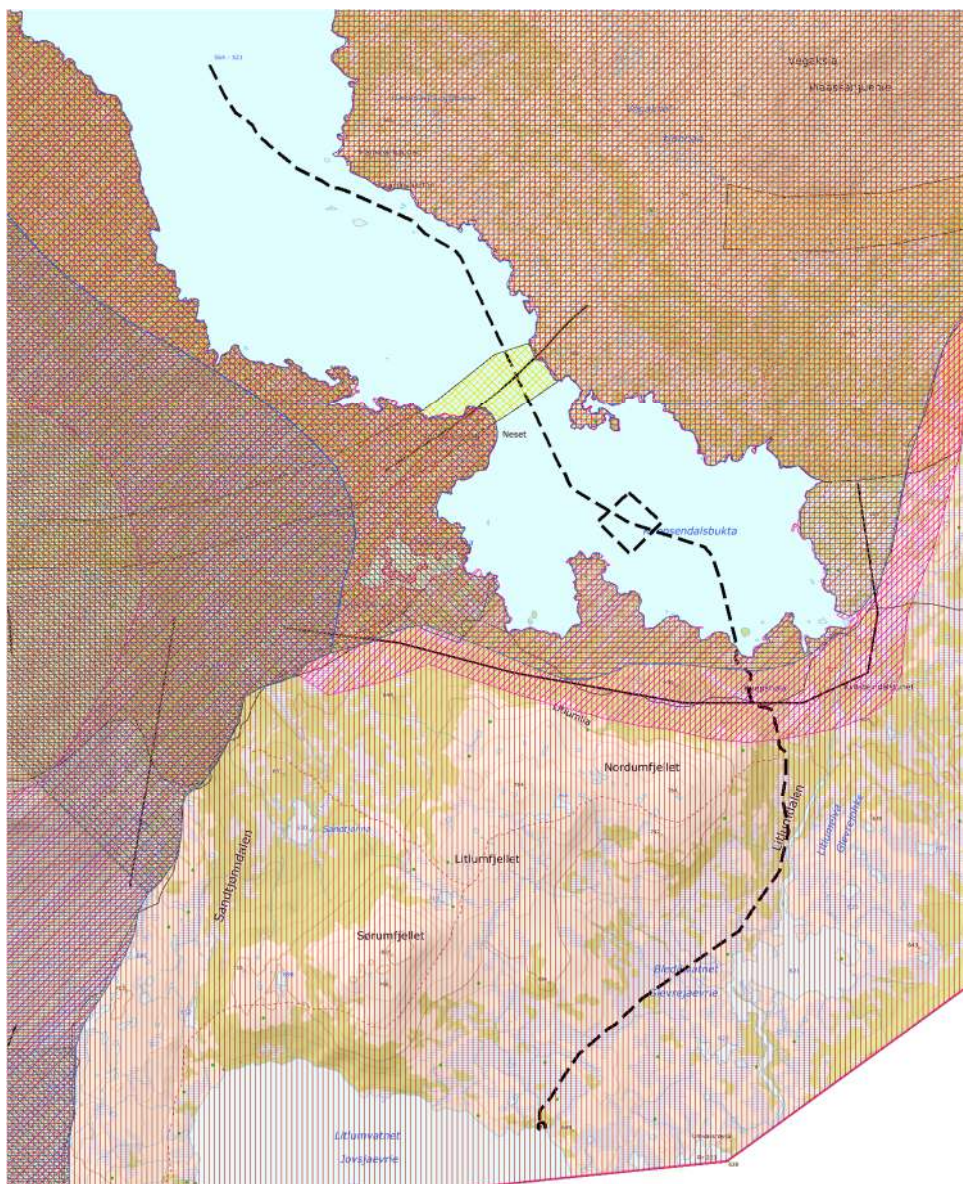
Vurderingen er gjort ut fra tilgjengelig informasjon i [Reindriftens arealbrukskart - Landbruksdirektoratet](#). Løypa vil nå, som før, krysse flyttled i området nord for Stortjønnkulen. Litlumdalen mellom Kvepsdalsbukta og Litluman er registrert som sommerbeite på reindriftskartet. Svenske samebyer har beiterett på norsk side siden dette er et konvensjonsområde.

Den gamle løypa krysser i land ved Stortjønnkulen og går opp til Tverrtjønnna. Området er registrert som beiteland for alle årstider. Beitedistriktet har selv gitt uttrykk for at man ved en omlegging av løypa reduserer konfliktgraden i møte mellom Statskog, beitedistriktet, Rana kommune og den.

Ettersom den nye løypa i hovedsak går på isen, og ellers på sommerbeite. Sommerbeite er sjeldent et minimumsbeite, og uansett ikke i konflikt med annen vinterbruk. Øvrige beiter blir vesentlig mindre berørt. Løypas virkning på flyttleden vurderes som tilsvarende dagens trasé.

Virkingen av løypa vurderes dermed som positiv for tema reindrift, ettersom omleggingen bedrer forholdene for beitenæringa i området. Dette bekreftes også av at Ildgruben reinbeitedistrikt i møte om å utrede omlegging av rekreasjonsløypen i Kallvatnet den 16.01.2024 også har uttrykt at denne omleggingen var et ønske fra deres side.

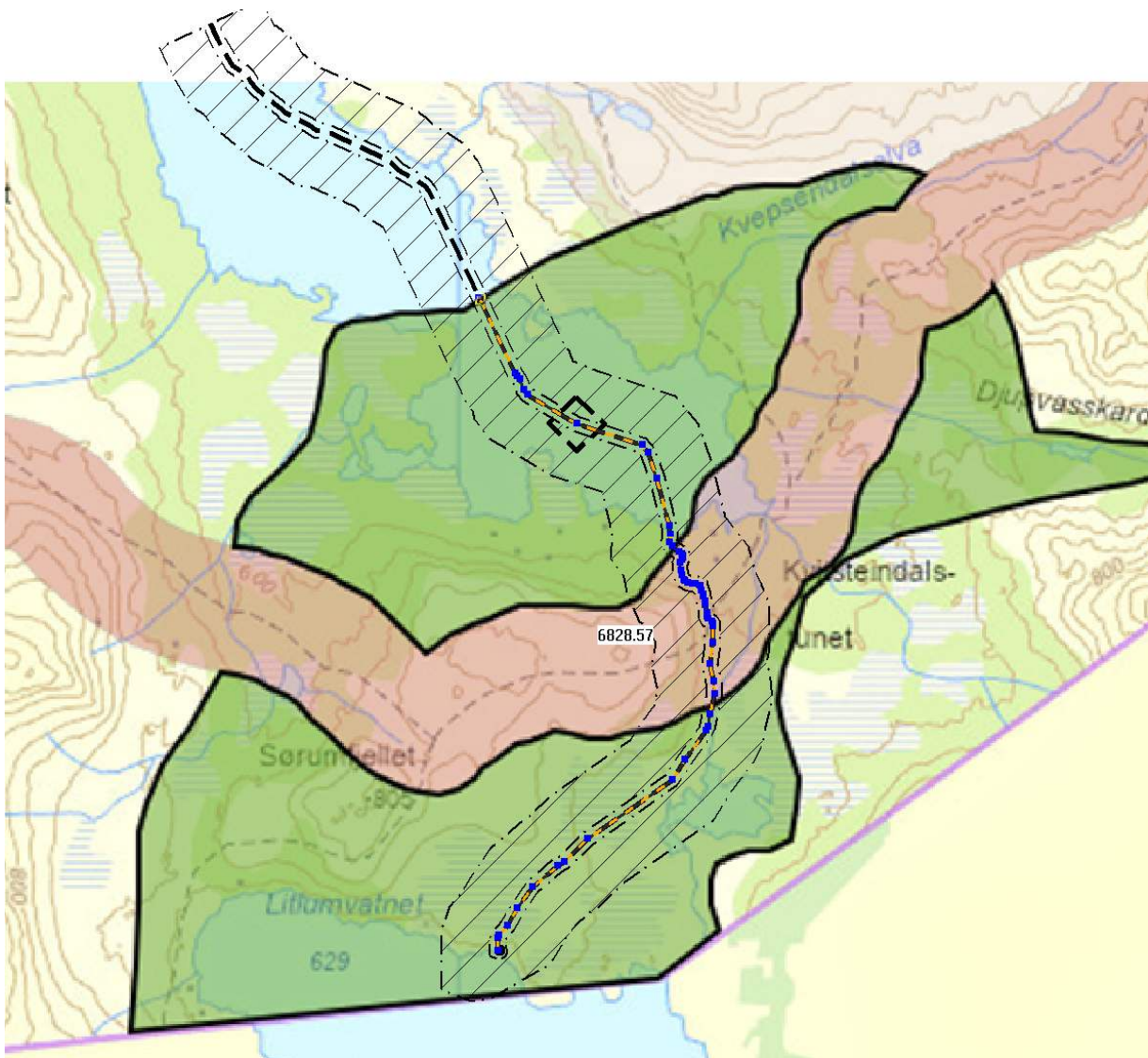
Figur 6: Utklipp fra reindriftskartet. Fra nord krysser løypa flyttled over Kallvatnet, Landfall i Kvepsendalsbukta skjer ved reingjerdet som er markert med svart strek. Særlige deler av traseen går gjennom sommerbeiteområdet.

3.5. Støy

Støy fra snøskuterløypa måles etter L_{5AF} . Dette tilsier at den støynivået målt over 125 ms ikke skal overstige grensen i mer enn 5 % av tiden i det aktuelle tidsrommet. I veiledningen er det lagt opp til bruk av standard avstandsgrenser. Den ytterste grensen er støygrense mot friluftsliv. Den har en bredde på 450 meter fra løypa, totalt 900 meter. Innen denne

sonen vil man måtte påregne støy mellom 40 og 60 dB L_{5AF} . Videre er det en indre sone på 60 meter (totalt 120meter) der man må påregne støy over 60dB L_{5AF} . Innen denne sonen (gul støysone) skal det ikke være såkalt støyfølsom bebyggelse, eksempelvis fritidsboliger.

Bruken av standard støysoner tar ikke hensyn til terreng eller mindre trafikktrykk. I vår utredning har vi ikke gjennomført konkret utredning av støyen ut fra terreng. Dette delvis på grunn av manglende trafikk tall. Løypekortsalget tyder imidlertid på lav trafikk, sammenlignet med eksempelvis trafikkgrunnlag på veier og gater der slike utredninger er mer vanlige. Selv om vi ikke kan avskrive støygrensene slik de er fastsatt i figur 7, kan vi legge til grunn at det er et verste tilfelle, og at terreng og lav trafikk med stor sannsynlighet vil innebære noe lavere støy enn det som fremstilles gjennom kartet.

Figur 7: Ny trasé med støysoner, og svært viktige friluftslivsområder. 6,8 km av den nye traseen går i områder som er registrert med verdi svært viktig for friluftslivet. Markert buffersone er 450 meter (L_{5AF} 40 dB)

Bolig- og hytteområder

Omleggingen påvirker ikke boligområder, men det er flere fritidsboliger og også en turisthytte som DNT driver i nærområdet, Kvitsteindalstunet. Miljødirektoratets «Veiledning - Støy og planlegging av snøskuterløyper (2018)» gir føringer på hvordan gul støysone skal synliggjøres i forbindelse med utredninga av snøskuterløyper. I henhold til veiledningen er det en anbefalt grenseverdi for støy på L_{5AF} 60 dB, noe som vil gi en minste bufferavstand på 60 meter uten detaljert støyutredning. I dette tilfellet er minste avstand i luftlinje til den nærmeste private fritidsboligen ca. 330 meter. DNTs hytte ligger ca. 560 meter fra løypa. Det konkluderes med at alle bygninger går fri av gul støysone.

Utover dette vil skuterløypa bli synlig for de av fritidsboligene som har utsikt over Kallvatnet og Litluman. Det antas at dette gjelder de fleste, men det er ingen fritidsboliger innen 500 meter av løypa. Virkningen må vurderes som ingen til liten.

Figur 8: Bildet viser fritidsboliger ved Kvepsendalsbukta.

3.6. Friluftsliv

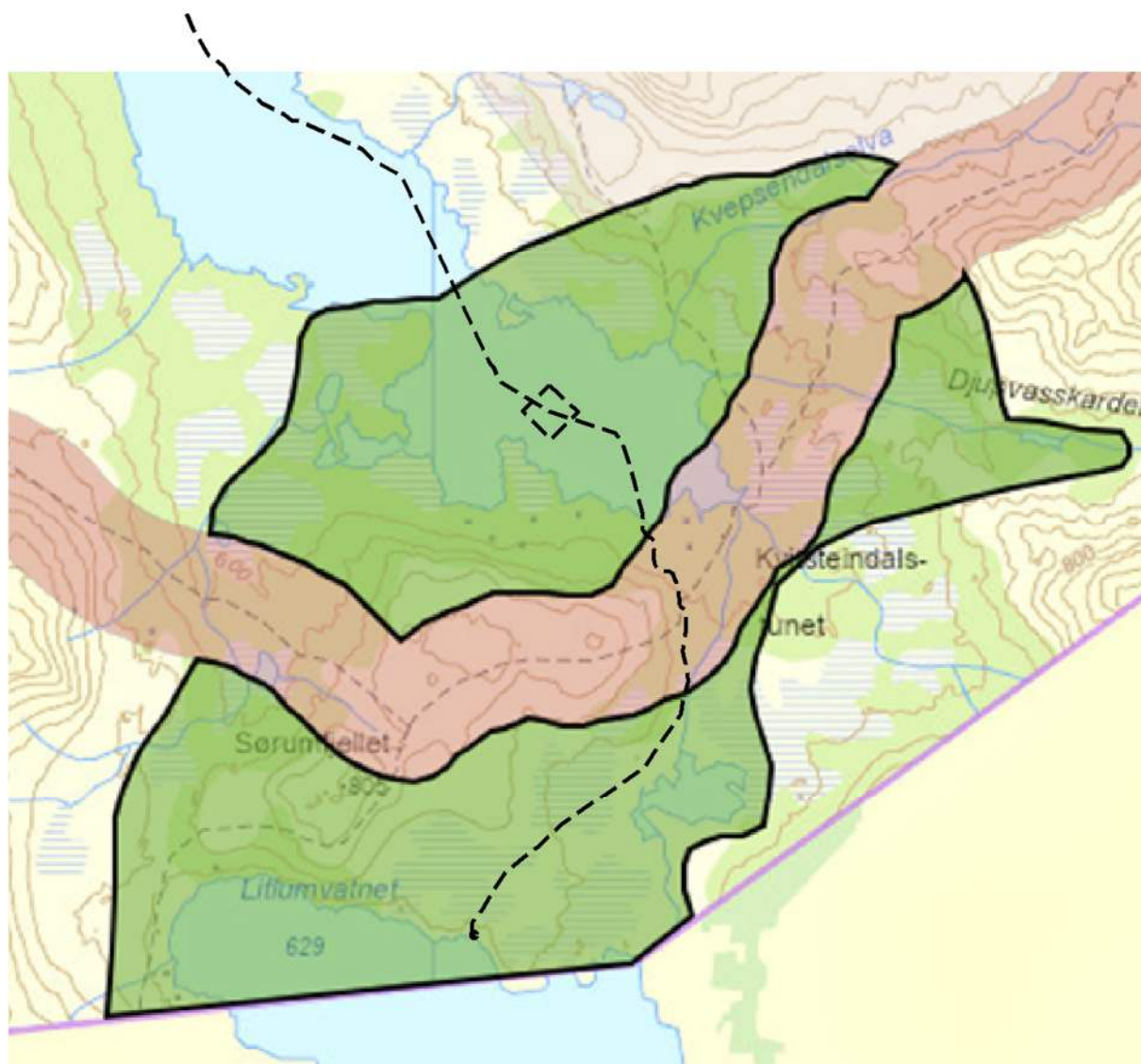
Metodisk klargjøring friluftsliv: Når det kommer til grensegangen mellom friluftsliv og snøskuterkjøring har det tidvis vært en debatt om hvordan særlig uttrykket friluftsliv defineres. Dette medfører et behov for å klargjøre definisjonene også for denne rapporten. Ikke for å ta stilling i debatten, men for å gi grunnlag for presis tolkning rapporten i seg selv.

Ofte har snøskuterkjørere definert sin aktivitet som friluftsliv. Mange påpeker at når de er på fjellet er de ofte alene i området, eller hvis de ser skiløpere går de gjerne etter skuterløypa, siden det er lettere å gå i disse enn i løssnøen rundt. Skuteren fremholdes ofte som et godt alternativ for de som har mobilitetsutfordringer i forskjellig grad, og som dermed ikke klarer å bevege seg over lengre distanser til fots eller på ski. Skuterturen leder gjerne også til andre aktiviteter, herunder skiturer med et startpunkt lenger inn i turområdet, isfiske, barns lek og andre aktiviteter som kan defineres som friluftsliv.

Motargumentene mot skuterkjøring i naturområder inkluderer at skuteren medfører støy og forstyrrelser over et større areal, og i en større hastighet enn hva som er mulig ved umotorisert ferdsel. Utilgjengelighet er også en garanti for at villmarksverdiene opprettholdes. Når ferdsel blir lettere vil flere mennesker kunne dra lenger inn i villmarksområder, samtidig som de tar med seg mer bagasje, noe som kan medføre mer forsøpling, forstyrrelser og slitasje i sårbare områder. Mange fremholder også at opplevelsen friluftslivet gir blir større av distansen de tilbakelegger inn i villmarksområder, og at det kroppslige slitet, stillheten og mangel på moderne inngrep er en del av det som gir økt opplevelse. Mange sier at denne opplevelsen blir brutt av støyen, sporene og tilstedeværelsen en snøskuter gir.

Denne rapporten er utarbeidet ut fra veiledningen miljødirektoratet har utarbeidet. For å følge veiledningen legges det til grunn at motorisert ferdsel ikke kan defineres inn som friluftsliv. Dette forhindrer imidlertid ikke at den aktiviteten som igangsettes etter at skuteren er skrudd av kan være friluftsliv i seg selv. Dermed må aktiviteter som isfiske osv. også kunne telle inn som utøvelse av friluftsliv, selv om transportetappen inn til stoppunktet ikke gjør det. Det vil uavhengig av dette likevel måtte være slik at den tradisjonelle ferdselen i viktige friluftslivsområder vektas høyere enn det friluftslivet som kommer som følge av motorisert ferdsel. Dette følger også av ordlyden i veiledningen der det anbefales å unngå å legge snøskuterløyper ved områder som er registrert som viktige for friluftslivet, samt at det legges til grunn strenge støygrenser som retningslinjer for løypeplassering.

I veiledningen fra Miljødirektoratet er det vektlagt at man bør unngå etablering av snøskuterløyper i områder som har stor verdi for friluftslivet. Området mellom Kvepsdalsbukta og Litlumvatnet er registrert med svært stor verdi for friluftslivet i 2021. DNT har en turisthytte ved Kvitsteinsdalstunet.

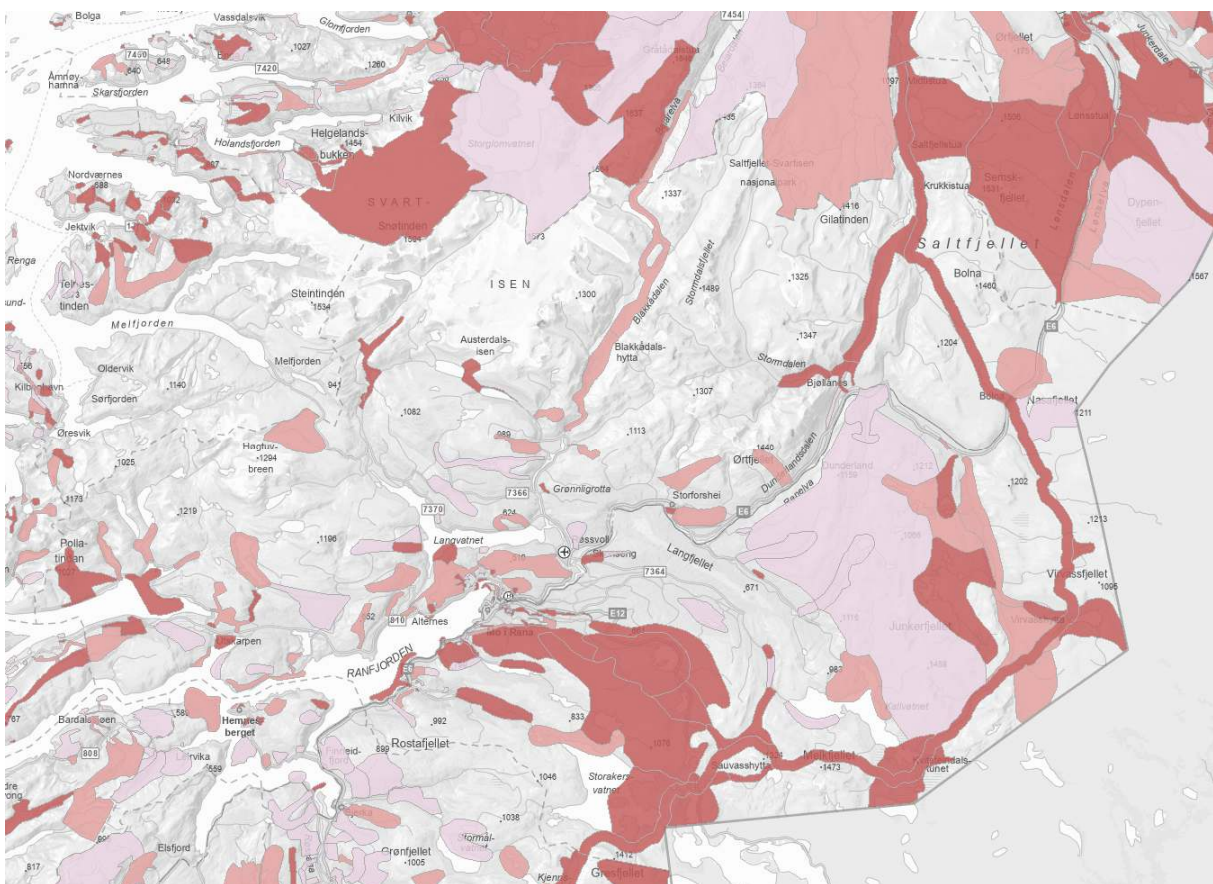
Figur 9: Utklipp fra naturbase, temakart friluftsliv. Begge soner er svært viktige friluftslivsområder, Rødt område markerer Nordlandsruta, mens grønt er den generelle registreringen av for området mellom Kvepsdalsbukta og Litluman.

Nordlandsruta krysser dette området, og er en sammenhengende rute gjennom størstedelen av Nordland fylke. Denne går fra sør til nord i Rana kommune. Området har også en egen registrering, som følge av friluftslivsverdiene her:

Skogkledd fjellandskap. Knutepunkt for turer i flere retninger. Sentralt i område ligger en turistforeningshytte hvor Nordlandsruta passerer. Viktig område med bakgrunn i bruk av hyttefolk, vandrere langs nordlandsruta og besøkende på Kvitsteindalstunet. Godt område for jakt og fiske.

Denne beskrivelsen kan tolkes i retning av at området er primært i bruk til barmarksaktiviteter, og at området er mindre populært i vinterperioden. Kristian Hovd hos Rana og omegn turistforening påpeker imidlertid at på Kvitsteindalstunet er hovedvekten av besøk i perioden februar til mai, samt en del på høsten mellom juli til oktober. Han opplyser på telefon den 12.04.2024 at selv om påsken er mest populær, er det godt med besøk i hele vinterperioden, og at det er mange som går inn i området via Sverige. De som bruker hytta i denne perioden, er de som ferdes på ski.

Figur 10: Registrerte friluftsområder

Rana kommune er en stor utmarkskommune, med mange gode friluftslivsområder. I figuren over vises registrerte friluftsområder i rødtone. Svært viktig mørk rød, viktig i mellomrød og registrerte arealer som lys rød/rosa.

Selv om omleggingen og forlengelsen vil gi påvirkning på et relativt stort areal, vil dette i et overordnet perspektiv være et begrenset areal.

Støy skal vurderes for områder som har stor eller svært stor verdi for friluftslivet. Her defineres det i veiledningen en anbefalt grenseverdi på støy på L_{5AF} 40dB, og dermed en sone på 450 meter fra løypa som blir påvirket av støy. Det følger en anbefaling om å bruke denne avstanden som en buffersone mot viktige og svært viktige friluftslivsområder. I vårt tilfelle vil dette ikke være mulig ut fra at løypa krysser inn i sonene som er registrert som svært viktige friluftsområder.

Løypa er imidlertid lagt slik i terrenget at støypåvirkningen sannsynligvis blir mindre enn skissert. Det må likevel ut fra kriteriene i veiledningen legges til grunn at skuterløypa vil gi en negativ påvirkning på friluftslivet i et relativt stort område.

Tabell: Areal støypåvirkning med hensyn til friluftsliv.

	km ²	% av friluftslivsområdet berørt av støysone.
Berørt svært viktig friluftslivssone	31,30 totalareal	
Støysone dagens løype	2,12	6%
Støysone ny løype	9,26	29%
Økning støypåvirket areal	8,14	23%

Tabellen over viser arealer som er påvirket av støy ut fra veilederens føringer for buffersoner mot viktige og svært viktige friluftslivsområder. Vi legger til grunn at denne sonen i praksis vil bli mindre i områder med kupert terreng og områder med skog, og at sonen som fremkommer av kartet ikke er den reelle påvirkningssonen. Løypa går gjennom fjellbjørkeskog, og har også blitt lagt slik at terreng i størst mulig grad skjermer den som et avbøtende tiltak.

Det foreligger ikke tilstrekkelig trafikkgrunnlag for å gjennomføre gode støyberegninger. Rana kommune opplyser at alt i alt er det solgt 168 kort hvorav 99 dagskort og 15 tredagerskort på alle tre løyper i kommunen i 2023. Vi må dermed anta at med 5 ukers åpningstid vil man i gjennomsnitt ha en til tre kjørende i området daglig, og at forstyrrelsene i området dermed vil være av begrenset karakter.

Området har ellers ingen øvrige registrerte støykilder.

Virkninger av etablering av snøskuterløype i svært viktig friluftslivsområde.

Ut fra registreringen av området mellom Kvepsendalsbukta og Litluman fremkommer det at området har verdi som svært viktig friluftslivsområde. Verdifastsettelsen er i hovedsak

knyttet til barmarksaktiviteter, herunder vandring langs nordlandsruta og jakt, der den snøfrie høsten er den primære perioden. Rypejakta avsluttes 28./29. februar. I tillegg legges det til grunn at påsken også er en populær periode for fjellvandring og bruk av fritidsboligene i området.

Området er imidlertid i bruk hele året, med DNT-hytta. DNT oppgir at deres mest populære årstid er tiden mellom februar og mai. Løypas sørlige del er ikke tenkt åpnet før 1. mars, og det er forutsatt at den skal stenges i påsken. Bruk av området er dermed tidsmessig begrenset.

Friluftslivsverdier er subjektive og handler om hvordan hver enkelt opplever opphold, ferdsel og aktivitet i området. For enkelte vil ethvert «fremmedelement» i naturen begrense opplevelsen, mens andre er mer tolerante, og noen er avhengig av motoriserte hjelpemidler for å komme inn til disse områdene. Avveiningene mellom disse interessene er utfordrende.

Det legges til grunn at selv om det kan legges til grunn en positiv effekt at man tilgjengeliggjør Litluman for isfiske for flere personer, vil omleggingen av løypa samlet sett gi en negativ effekt for det tradisjonelle friluftslivet. Denne negative effekten er begrenset av den begrensede tiden løypa er åpen, men besøksfrekvensen på DNTs hytte på Kvitsteintunet kan tyde på sammenfall av besøkstid mellom friluftslivet, skiturismen og løypas åpningsperiode. Det er ventet at brukerfrekvensen i løypa vil være lav. Det må også påpekes at dagens trasé frem til Tverrtjønnå også berører deler av området som er registrert som svært viktig friluftslivsområde, og at det ikke lengre skal være snøskutertrafikk i dette området. Avbøtende tiltak kan være å årlig gå gjennom området med tanke på rydding av søppel og annet forefallende tidlig i barmarksesongen.

3.7. Landskap, topografi, solforhold og lokalklima

Landskap

I nasjonal landskapskartlegging er området definert som innlandslandskap, uten videre spesifisering. I Aurland naturverkstads rapport 6/2014 «landskapstyper i Nordland» for Nordland fylkeskommune er området registrert som område med verdi 2- Vanlig utforming av landskapet i lokal sammenheng. Landskapet er et fjelldallandskap, med høyereliggende innsjøer innrammet av skogklede fjellsider.

Landskapet er en fjelldal med innsjøer. Deler av løypetraseen vil bli noe kupert, men stort sett følger den is eller dalbunn. Kallvatnet er imidlertid en regulert innsjø med høy

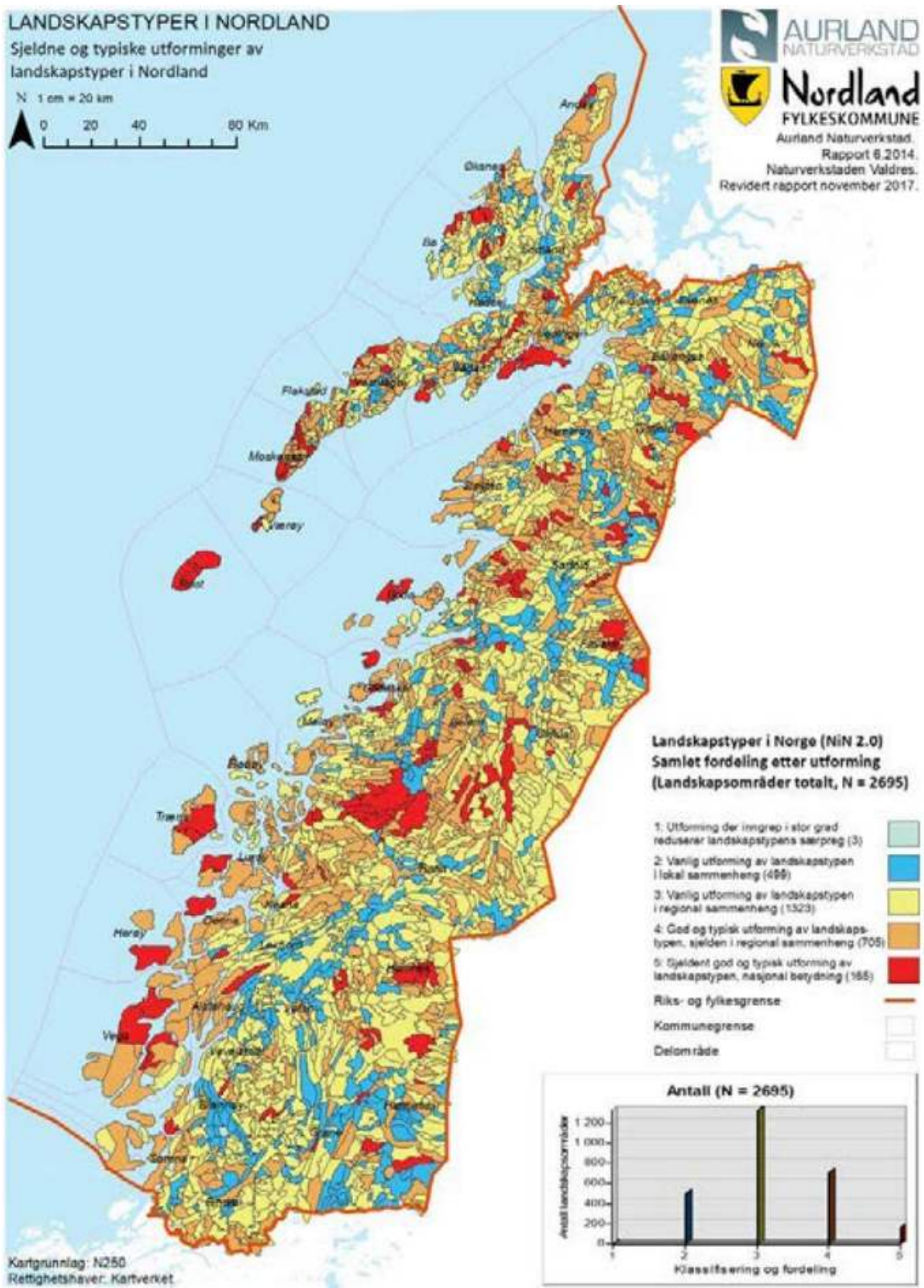
reguleringshøyde. Den er ofte svært nedtappet på senvinter og tidlig vår, og ut fra dette vil skuterløya tidvis gå i det gamle landskapet som ble neddemt ved kraftutbyggingen.

Lokalklimaet er alpint. Det er ikke kjent at det er særlige værmessige forhold som gjør seg gjeldende i området.

Virkninger:

Løypa i seg selv er et mindre tiltak. Merking og sporet vil være synlig vinterstid, men det vil ikke være terrengmessige inngrep som følge av løypa. Landskapet er vurdert til å ha en relativt lav verdi gjennom Nordland fylkeskommunes landskapskartlegging, der området har blitt vurdert som vanlig i lokal sammenheng (verdi 2 av 5 der 5 er høyest).

Effekten av løypa vurderes som tilnærmet ingen på tema landskap.

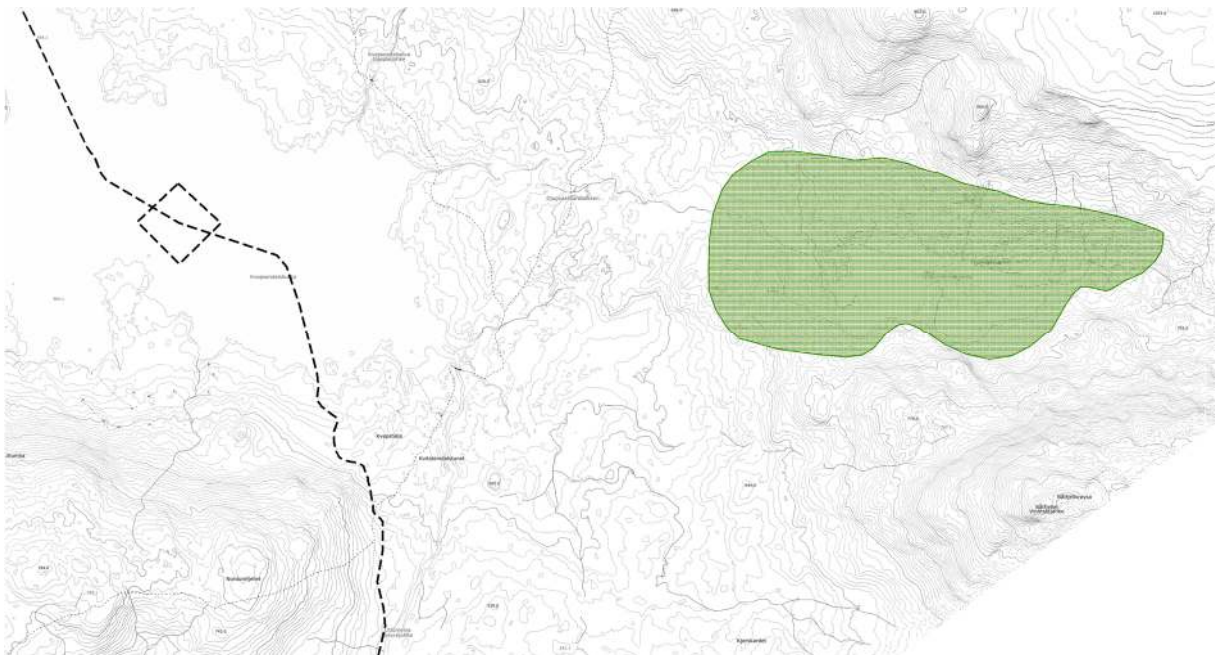
Figur 7: Landskapstyper i Nordland. (Aurlands naturverkstad/Nordland fylkeskommune) Det aktuelle området er vist som blått område, (2. Vanlig utforming av landskapstypen i lokal sammenheng).

3.8. Kulturminner og kulturmiljø

Det fremkommer ingen kulturminner i kartdatabasene som omhandler kulturminner i eller ved foreslått trasé. Det nærmeste registrerte kulturminnet er en offerstein, «Sauen» ved Litlumvatnet. Denne ser ikke ut til å bli berørt av ny trasé i seg selv, men det kan bli økt besøk i området som følge av at lokaliteten blir lettere tilgjengelig ved at deler av turen kan gjøres med snøskuter. Da dette skjer i vintersesongen antas det at dette ikke vil medføre terrengslitasje. Økt besøk i området kan medføre økt bevissthet knyttet til samiske kulturminner, men vi kan ikke legge til grunn en målbar effekt av løypa knyttet til temaet kulturminner og kulturmiljø.

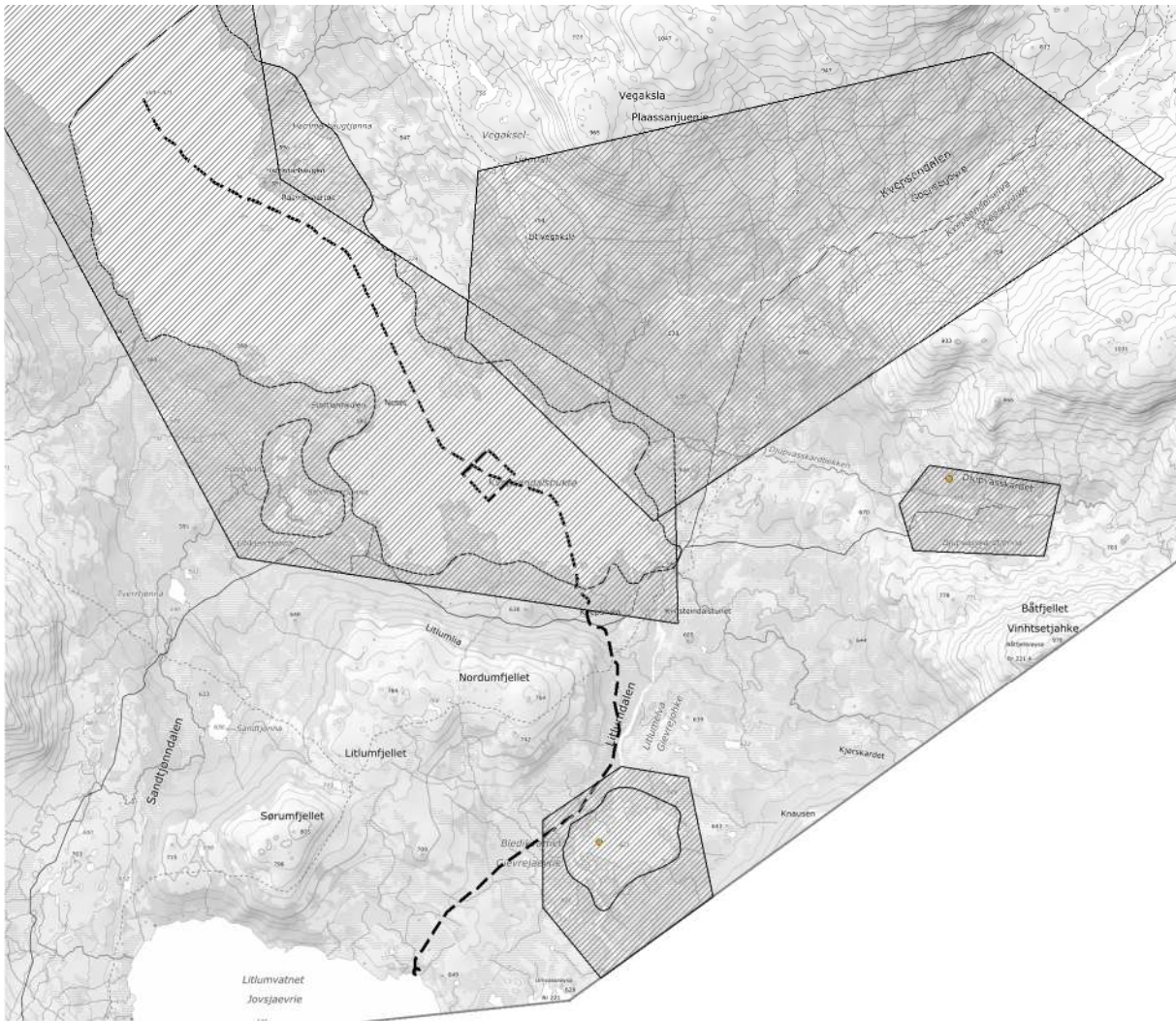
3.9. Naturverdier

Det er ingen registrerte viktige naturtyper i naturbase i området. Dette tilsier imidlertid ikke at det ikke finnes naturverdier i området, eller at naturen i området ikke har verdi.

Figur 8: Utklipp fra naturbase.no. Område til høyre i bildet er Djupvasskaret, der det er registrert naturbeitemark. Stiplet linje viser ny løype, avstanden til registreringen er ca. 1 km.

Figur 9: Utklipp av arter med stor forvaltningsinteresse (Naturbase.no/Miljødirektoratet).

Figur 13 viser arter med stor forvaltningsinteresse. De aktuelle artene i og ved den nye traseen er: heilo (NT), svartand (VU), havelle (NT) og bergand (EN). Aktuelt for saken er også at ved omleggingen vil løypa ikke lengre gå gjennom området der svømmesnipe (NT) er registrert ved Stortjønna, Storkjerrtjønna og Litlkjerrtjønna. Alle observasjonene er gjort før år 2000.

Felles for alle disse artene er at disse er bundet til åpent vann og er trekkfugler. Vinterbruk av området antas ikke å påvirke deres livsmiljø.

Skuterløypa skal vurderes i henhold til naturmangfoldlovens §§ 8-12

I tabellen under vurderes tiltaket i henhold til naturmangfoldlovens føringer.

§ i Naturmangfoldloven	Vår vurdering.
<p>§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)</p> <p>Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.</p> <p>Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.</p>	<p>Området er godt besøkt, særlig i barmarksesongen. Dette innebærer at hvis det hadde vært naturforekomster av særlig verdi ville dette sannsynlig ha fremkommet. Det er også naturtyperegistreringer i nærområdet. Dette området ligger over en km fra skuterløypa og vil ikke bli berørt.</p> <p>Artsregistreringer er omtalt over.</p>
<p>§ 9.(føre-var-prinsippet)</p> <p>Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.</p>	<p>Skuterløypa medfører ikke vesentlige terrenginngrep, og eventuelle kjøreskader er normalt sett reversible. God snøoverdekning og godt løypevedlikehold minimerer risikoen.</p>

<p>§10.(<i>økosystemtilnærming og samlet belastning</i>)</p> <p>En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.</p>	<p>Den aktuelle naturtypen i dette tilfellet er fjellbjørkeskog. Store deler av nedslagsfeltet til Kallvatnet har fjellbjørkeskog. Den berørte naturtypen er dermed vanlig i området. Det er andre inngrep i området, i hovedsak fritidsboliger.</p> <p>Deler av løypa går over myrland og snaufjell.</p> <p>Tiltaket er begrenset i omfang, og gir liten påvirkning på vegetasjon. En viss, men liten, påvirkning på vilt må påregnes. Løypas åpningstid på tampen av vintersesongen kan gi en noe økt konsekvens med tanke på at viltet er sårbart på grunn av ressursknapphet, Samtidig er stoppforbud i området mellom Kvepsendalsbukta og Litluman. Vilt blir ofte mer skremt av mennesket alene, enn av en snøskuter med fører i fart. Lav fart, pga. noe kupert terreng, reduserer støy og gir viltet tid til flukt. Samlet sett vurderes den økte belastningen som akseptabel for økosystemet som helhet.</p>
<p>§ 11.(<i>kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver</i>)</p> <p>Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.</p>	<p>Det er rimelig forvente at eventuelle skader som følge av løypa blir reparert. Avbøtende tiltak kan være godt løypevedlikehold og stenging av løypa hvis forholdene tilsier det.</p>

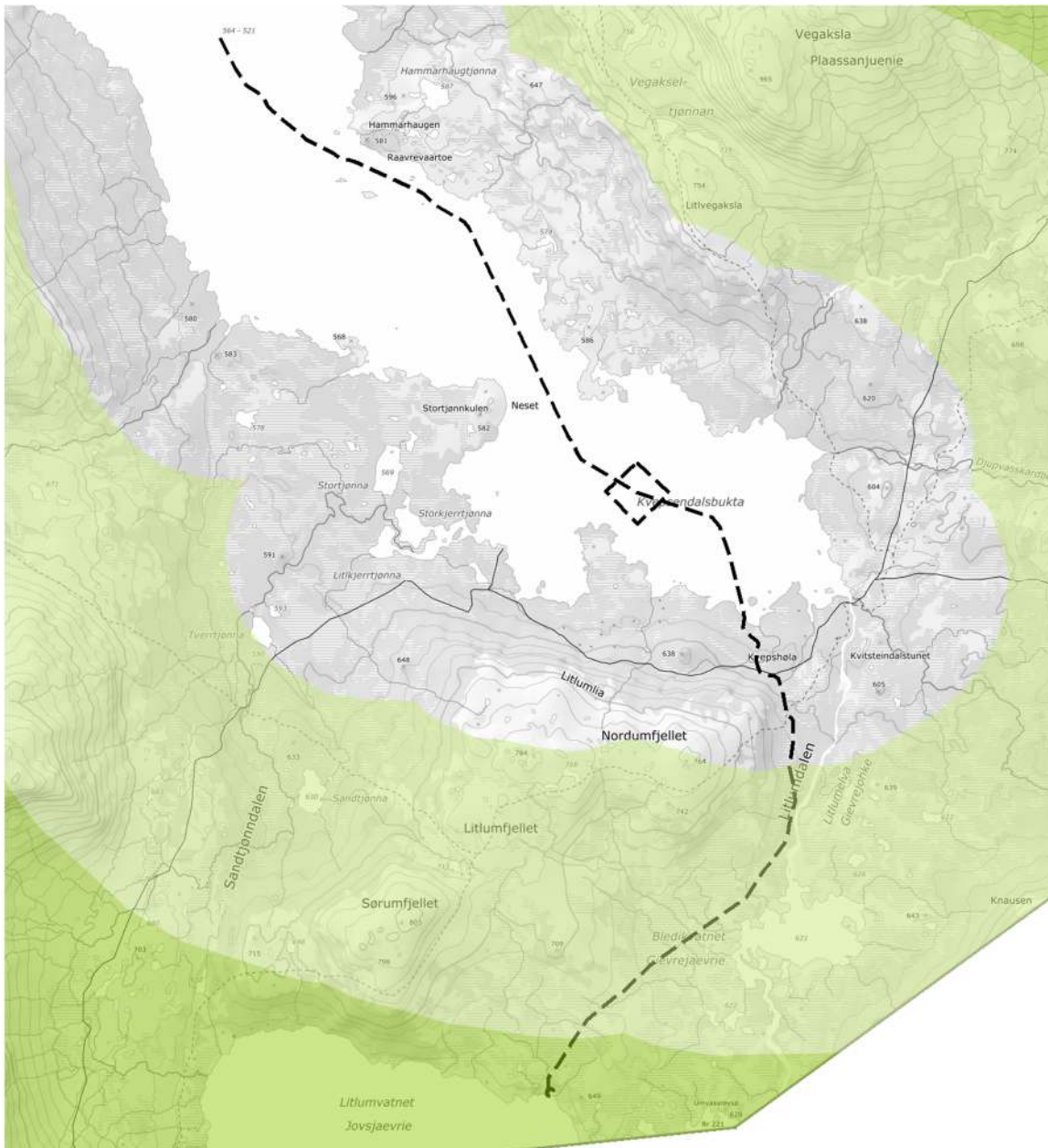
<p>§ 12.(miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)</p> <p>For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.</p>	<p>Dette punktet oppfylles gjennom utarbeidelse av denne rapporten som helhet.</p>
---	--

Figur 10: Fjellbjørkeskog ved reingjerdet.

Inngrepsfri natur.

Det foreligger også registrering av inngrepsfri natur (INON). Løypa berører sone 1 og 2, men ikke såkalt «inngrepsfri natur» som er mer enn 5 km fra nærmeste vesentlige tekniske inngrep. Løypa i seg selv regnes ikke som teknisk inngrep, og påvirker ikke INON i seg selv.

Figur 11: INON. Sone 1 lengst sør. 3-5 km fra inngrep. Sone 2 lengre nord. 1-3 km fra inngrep. Nærmeste tellende inngrep er det magasinerte Kallvatnet.

Virkninger:

Løypa er ikke ventet å gi vesentlige effekter på naturmiljø av verdi. Det kan oppstå kjøreskader på tre og terreng i form av terrengslitasje ved lite snøoverdekning, eller isbrann som følge av pakket snø/is på vårparten. Naturen vil, gitt tid, reparere mindre kjøreskader av seg selv. Området vurderes likevel som robust og tematisk ikke av særlig verdi. Risikoen for skader vurderes dermed som akseptabel.

Figur 12 Bilde tatt fra stoppunkt ved Litluman,

3.10. Risiko og sårbarhet / Sikkerhet

Sikringszone for drikkevann.

I kommuneplanens arealdel er hele løypa plassert i sone vist som sikringszone for drikkevann.

Skuterferdsel og annen motorisert ferdsel innebærer en mindre risiko for kjemisk forurensing i form av lekkasje av drivstoff, olje og kjølevæske. Alle deler er vanskelig å rense vekk fra drikkevann, men konsentrasjonen vil være forsvinnende liten sett i sammenheng med de store vannvolumene som normalt sett er i området. Lekkasje er også relativt sjeldne og mindre i omfang.

På forespørsel uttalte seksjon for vann og avløp hos Rana kommune følgende (08.04.2023):

En slik forlengelse av snøskuterløypa du beskriver* vil ha liten risiko for drikkevannskilden, vi anser det som uproblematisk. Kallvatnet faller inn under hensynssonen for drikkevann fordi det er en overføringstunell mellom Kallvatnet og drikkevannskilden, hvor vann fra Kallvatnet overføres til drikkevannskilden. Dette er store vannkilder og nedslagsfelt, uttynningseffekten vil derfor være stor i dette tilfellet og vi anser at en forlengelse av snøskuterløypa og potensielt økt aktivitet ikke vil medføre økt risiko for drikkevannskilden.

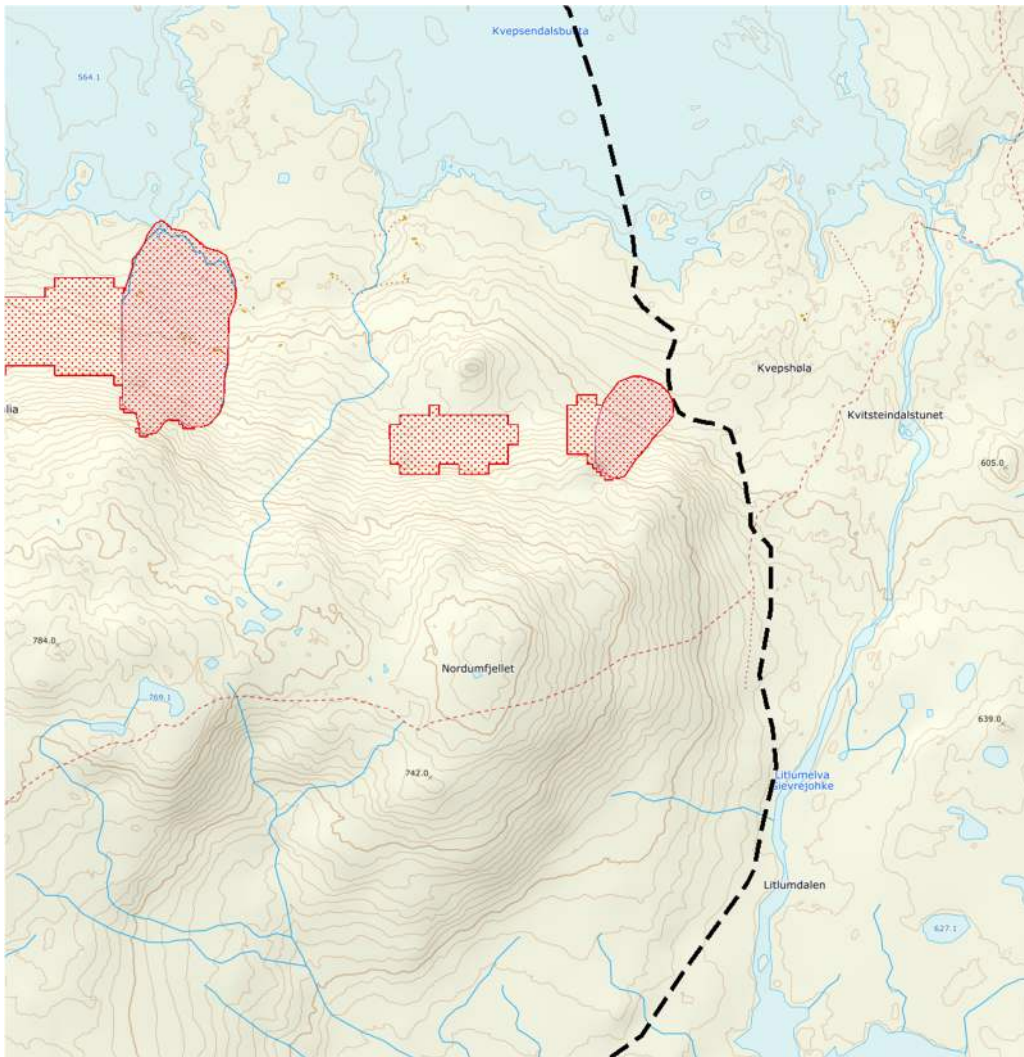
*Beskrivelsen var en overordnet beskrivelse av omleggingen og forlengelsen av løypa.

Risiko for snøskred

Figur 17 viser aktsomhetskartet for snøskred fra NVE. Nordsiden av Nordumsfjellet har noen soner med potensiell skredfare ut fra landskapsmodellen. Ny trasé unngår utløpssonen. Faren vurderes som håndtert. Gjennomgang av øvrige kartverk fra NVE viser ingen øvrige farer.

Kjøring på islagt vann er også forbundet med en viss fare, særlig i de tilfeller at innsjøen er regulert. Dette er imidlertid håndterbart ved trasévalg, og nødvendig utsjekk av istykkelse mv før løypa kan åpnes, eventuelt også på våren før den stenges.

Figur 13: Snøskuterløypa på kartlaget aktsomhetskart snøskred (2023) NVE.

4. Samlet vurdering

4.1. Samlet vurdering, tema etter motorferdsforskriften:

Ved vurdering av konsekvensene av tiltaket må man også gjøre en vurdering av områdets samlede belastning. Det legges derfor til grunn at den generelle omleggingen av løypa kommer i tillegg til eksisterende trafikk til fritidsboliger og funksjonshemmedes kjøring i området, begge etter særskilte tillatelser. Dette er likevel relativt få tillatelser, noe som tilsier det totale trafikktrykket ikke øker vesentlig som følge av disse frittstående tillatelsene. Et avbøtende tiltak kan være at det settes vilkår om at den trafikken som går på dispensasjon må følge løypetraséen så langt det passer.

Den ventete trafikken i området i løypas åpningstid mellom 1 mars og 15 april, og utenom påsken er begrenset. Det har blitt solgt 168 løypekort på denne og to andre traseer i Rana kommune forrige sesong. Selv om løypa er ventet å bli noe mer attraktiv som følge av omleggingen og forlengelsen til Litluman er det ikke ventet en vesentlig trafikkøkning i løypa som helhet.

Området har vært i aktivt bruk til friluftsliv i lengre tider, og dette vil tilsa at eventuelle vesentlige naturverdier ville ha blitt oppdaget og registrert hvis de hadde funnes. All natur har en egenverdi, men sett i sammenheng med at den tiltenkte bruken fordrer snødekt mark antas de negative effektene å være begrenset. Løypa går inn i sone 2 og 1 i INON, men berører ikke «villmarkspreget natur». Løypa endrer i seg selv ikke INON-status.

Den største motsetningen i området ser ut til å være mellom friluftslivsinteressene i området og etablering av skuterløype mellom Kvepsendalsbukta og Litluman. Veiledningen gir strenge grenseverdier for buffersoner når det kommer til støypåvirkning på viktige og svært viktige friluftslivsområder. Med en grense på L_{5AF} 40dB, så er toleransenivået for støy satt svært lavt. Konflikten kan være begrenset da bruken av løypa er såpass begrenset i tid. Friluftslivsinteressene som fremgår av friluftslivskartleggingen i hovedsak er knyttet til barmarksaktiviteter. Dette tilsier ikke at det ikke er vinteraktiviteter i området, eller at det ikke foreligger en interessenmotsetning i området. Ut fra opplysninger fra Rana turistforening er vinteren en populær periode for besøk i Kvitsteinsdalshytta.

Det må også vektlegges at dette er en omlegging av en eksisterende løype, og at når dagens trasé frigjøres, frigjøres også dette arealet til annen bruk. Dagens endepunkt er

Tverrtjønnna, og dette arealet er også registrert som del av det samme svært viktige friluftslivsområdet.

Skuterløypa i seg selv åpner imidlertid også for økt bruk av Litluman og området rundt til friluftsliv for de som velger å kjøre til endepunktet, og derfra ta seg videre på ski eller bruke Litluman til isfiske, som eksempel.

Alt i alt må det legges til grunn at det tradisjonelle friluftslivet blir påvirket som følge av løypa, men at denne virkningen kan være begrenset. I veilederen fra Miljødirektoratet sier man også at man også skal legge til grunn tilgangen til alternative friluftslivsområder. Rana kommune er en stor utmarkskommune med store arealer som er registrert som svært viktige eller viktige friluftslivsområder. Selv om alle tre skuterløyper i kommunen berører friluftslivsverdier, er dette en relativt beskjeden påvirkning sett i sammenheng med den totale tilgangen til friluftslivsområder som ikke er berørt av skuterløyper.

Det ser heller ikke ut som om løypa vil gi vesentlige støyeffekter for fritidsboligene i området, eller for DNTs hytte på Kvitsteintunet. For reindriften legges det til grunn at løypa vil bedre situasjonen for beitenæringa, og at omleggingen er ønskelig fra beitedistriktet.

Med tanke på naturinteresser i området foreligger det ikke registrering av viktige naturtyper i naturbase i det berørte området. Det er imidlertid artsregistreringer av vannlevende fugler i området. Disse er avhengig av åpent vann og vil trekke ut av området om vinteren.

4.2. Vurdering av øvrige samfunnseffekter:

Rana kommune er en stor utmarkskommune, og har relativt lite nett av snøskuterløyper sammenlignet med øvrige innlandskommuner på Helgeland. Det er ikke tvil om at etablering av slike løyper har vært et ønske blant mange mennesker i samfunnet. Endringen vil øke attraktiviteten på denne løypa, og vil dermed kunne oppleves som et gode for mange av dem som bruker løypenettet i dag, og eventuelle nye besøkende i området. Det er imidlertid ikke ventet vesentlig samfunns- eller næringsutvikling lokalt i området direkte som følge av omleggingen og forlengelsen.

Ny trasé vil være en mer attraktiv trasé for de som bruker snøskuter til å komme seg ut i naturen, og målpunktet Litluman, er et bedre fiskevann enn det tidligere målpunktet Tverrtjønnna. Ny trasé er også fremholdt som bedre for reindriften, da det blir mindre trafikk i

et beiteområde som er i bruk i den aktuelle årstiden. Av negative effekter er det en risiko for økt interesse motsetning med tradisjonelle friluftslivsinteresser. Støyvurderingen etter miljødirektoratets veileder viser imidlertid et høyt potensial for konflikt med tanke på støy, men denne vurderes likevel til å være noe mindre enn det som synliggjøres gjennom kartet, dette ut fra forventet lav trafikk i området, samt at løypas plassering i terrenget og i skogbeltet til en viss grad vil begrense støyen. Konfliktpotensialet synes også å være begrenset ut fra den begrensede åpningstiden på løypa fra 1 mars til 15 april, og med unntak av påsken.

4.3. Konklusjon

Utredningen er i første rekke utarbeidet for å belyse virkninger av endringen og ikke å ta stilling til omleggingen i seg selv, med mindre at det er vesentlige samfunns- eller naturverdier som tilsier en klar faglig anbefaling.

Det må legges til grunn at omleggingen er ønskelig med tanke på reindrift, men vil ha negativ effekt på friluftslivet. Det kan avstedkomme motstand, lokal og prinsipiell, mot etablering av løypa i seg selv. Dette vil være en avveining av motstridende interesser. Løypa vurderes som akseptabel med tanke på øvrige utredningstema.

Figur 14: Kallvatnet

Kilder

- Naturbase, Direktoratet for naturforvaltning
- Reindriftens arealbrukskart, landbruksdirektoratet, [Reindriftens arealbrukskart - Landbruksdirektoratet](#).
- Aktsomhetskart, NVE
- Artskart fra Artsdatabanken.
- Landskapstyper i Nordland. (Aurlands naturverkstad/Nordland fylkeskommune) [Landskap i Nordland - Nordland fylkeskommune \(nfk.no\)](#)

asplan viak